

Romano hangos

ROMSKÝ HLAS • ČTRNÁCTIDENÍK ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICE • ROČNÍK 24 • ČÍSLO 10 • VYŠLO 19. ZÁŘÍ 2022

CENA 18 Kč

Romové z Velké Británie, Česka i Slovenska vyjadřují lítost nad smrtí královny Alžběty II.

strana 2

Petr Kováč oznámil kandidaturu na prezidenta

strana 2

Jaké jsou mýty, polopravdy a pravdy okolo sociálních dávek a „cikánů“...

strana 3

VOLBY

2022

do zastupitelstev
a do Senátu

Letošní komunální volby se budou konat 23. a 24. září. První kolo voleb do Senátu proběhne ve stejném termínu, druhé kolo bude o týden později. Do obecního zastupitelstva může kandidovat každý občan ČR, kterému je nejpozději v den voleb 18 let a má ke dni voleb v obci trvalé bydliště. Za stejných podmínek mohou do obecních zastupitelstev kandidovat i občané států EU. V komunálních volbách se volí zástupci na nejnižší územně samosprávné úrovni. To znamená, že si Češi volí na čtyři roky nové zastupitele na radnicích a magistrátech, a tím pádem i nové starosty. Nové vedení si přirozeně zvolí i Praha. Paralelně s komunálními volbami proběhne i první kolo voleb do Senátu. Romové, běžte volit a vyhněte se extremistickým stranám, které slibují jednoduchá řešení složitých problémů.

Sociální dávky v době zdražování energií

foto: Sabir Agalarov

V posledních měsících došlo v důsledku zvyšování cen za energie ke změnám u některých sociálních dávek. Jedná se zejména o příspě-

vek na bydlení. Z důvodu zdražení energií a služeb na něj dnes dosáhne mnohem více obyvatel. Zmíním základní informace k charakteru dáv-

ky a menší změny.

O příspěvek na bydlení se žádá na úřadu práce a posuzují se vaše čisté příjmy, resp. příjmy vaší rodiny

a uhrazené náklady na bydlení (jejich průměr za minulé kalendářní

Pokračování na str. 2

„Na lidech si cením upřímnost a spolehlivost“

Petr Torák je ředitelem charitativní organizace COMPAS a honorárním konzulem v Peterborough. Dříve pracoval jako policista, věnoval se práci s menšinami a s přistěhovaleckými komunitami. V říjnu 2015 obdržel za svou práci Řád britského impéria. V letech 2018 až 2020 působil rovněž jako člen Rady vlády pro záležitosti romské menšiny v rámci české vlády.

Dobrý den, Petře, zajímalo by mě, jak jste se dostal k vaší práci honorárního konzula ve městě Peterborough?

Dobrý den. Úplně první nápad na spolupráci s českou a slovenskou ambasádou vznikl v roce 2014. V té době jsem pracoval pro policii a zároveň jsem vedl komunitní spolek COMPAS pro Čechy a Slováky žijící v Peterborough. Uvědomil jsem si, že je pro rodiny nejen finančně, ale i časově velice náročné cestovat do Londýna na ambasádu. Proto jsem oslovil obě ambasády a nabídnul jim zdarma prostory a naše dobrovolníky pro jejich výjezdy do Peterborough. Česká ambasáda neměla ani techniku ani zaměstnance pro takové výjezdy, ale slovenská ambasáda

naši výzvu přijala a zajišťovala pravidelné výjezdy asi tři roky. Jelikož jsem chtěl najít způsob, jak dostat konzulární služby do Peterborough i pro Čechy, požádal jsem v roce 2016 o funkci honorárního konzula ČR, ale jelikož jsem byl stále policista, tak mi to bylo zamítnuto s tím, že by to byl střet zájmů. Teprve v roce 2019, kdy jsem odešel z policie, jsem si požádal znovu a vyšlo to.

Jak dlouho už se této práci věnujete? Jak je náročná a co vám její poslání přináší? Jste spokojený?

Honorárním konzulem jsem se stal v roce 2021 a velice mě tato funkce naplňuje a jsem hrdý, že mohu takto reprezentovat Českou republiku v zahraničí. Je třeba zmínit, že funkce honorárního konzula je neplacená funkce, kterou člověk vykonává ve vlastním čase a na vlastní náklady. Kromě této pozice jsem také ředitelem charitativní organizace COMPAS.

Co všechno tato práce obnáší, jak vypadá váš pracovní den?

Pokračování na str. 4

foto: Wikipedie

Petr Kováč oznámil kandidaturu na prezidenta

Zastávat zájmy obyčejných lidí, bojovat proti drahotě i chudobě chce v případě zvolení prezidentem Petr Kováč. Svou kandidaturu na prezidenta oznámil na tiskové konferenci. Uvedl, že podpisy pro podporu své kandidatury už sbírá. Neupřesnil, jak dlouho ani kolik podpisů už získal. Spolu s oznámením kandidatury Kováč spustil internetové stránky své prezidentské kampaně. Kandiduje také v komunálních volbách.

„Moji protikandidáti mají velkou nevýhodu, že většina z nich pracovala pouze na univerzitní půdě nebo v kancelářích a mezi běžné obyvatele se příliš nedostala. Já jsem se v práci setkával i s lidmi bez domova, krmil jsem je, dostal jsem se do vyloučených lokalit. Moji protikandidáti neví, co je to fyzická práce, já pracuji celý život. Víím, co pracující člověk potřebuje. Někde se vyspat, najíst a někde si užít život,“ uvedl ke kandidatuře na prezidenta devětačtyřicetiletý Petr Kováč, který pracuje jak šéfkuchař.

Petr Kováč v roce 2018 kandidoval do Senátu jako nezávislý kandidát za Romskou demokratickou stranu (RDS) a v 1. kole získal 216 hlasů, o rok později kandidoval do Evropského parlamentu za stranu JSI PRO? Jistota Solidarita Investice pro budoucnost. Za toto uskupení v současnosti kandiduje i v komunálních volbách jako jeho předseda.

Po útoku Ruska na Ukrajinu se Kováč zapojil do pomoci uprchlíkům z Ukrajiny. Pomáhal i romským uprchlíkům, kteří se ocitli bez přístřeší v Brně. Vařil jim jídlo a vyjednával o pomoci s brněnskými úředníky. Problém byl podle něj v zjevně rasistickém přístupu právě k těmto ženám a dětem.

„Jako potravinář jsem nemohl vidět, jakou dostávali vodu a jak byli hladoví,“ uvedl pro zpravodajský server Romea.cz Kováč s tím, že se sice nehlásí k romství, nicméně jeho vztah k Romům je podle něj patrný z jeho aktivit.

„Mám kladný vztah ke všem národnostním menšinám. Kandidoval jsem za RDS v senátních volbách a byla to skvělá zkušenost. Od té doby se hodně změnilo a spousta politických stran dala na své kandidátky právě zástupce romské menšiny. Zda je to jen způsob, jak nahnat hlasy nebo opravdový a poctivý záměr, to se dá těžko říct,“ dodal pro zpravodajský server Romea.cz Kováč.

Podle Petra Kováče nepatří rasismus do naší vyspělé země a roku 2022. „Rasismus je jedna z věcí, která v naší zemi bohužel stále přetrvává. Už ve svém projevu jsem dnes řekl, že je potřeba si zachovat svobodu a demokracii,“ uvedl Petr Kováč.

„Určitě jako prezident, pokud bych se jím stal, bych neměl moc prostor k tomu, abych konkrétně řešil tuto problematiku, vzhledem k tomu, jaké mám v této oblasti zkušenosti, by bylo v mém prvořadém zájmu udělat vše pro to, aby této oblasti bylo věnováno více pozornosti a dostalo se na řešení více financí,“ dodal pro zpravodajský server Romea.cz Petr Kováč.

Velkou pozornost je podle Kováče potřeba věnovat vzdělávání a právě tato oblast je podle něj hodně podceňována. Je také podle něj potřeba zavřít kohout všem, co vydělávají na lidech v sociálně vyloučených lokalitách a nemají zájem jim pomoci.

Cílem Petra Kováče je, aby každý obyvatel České republiky měl bydlení, mohl si koupit jídlo a zaplatit nájem. Bojovat chce proti drahotě. Nejvíce jsou podle něj ohroženi senioři a matky samoživitelky. V dnešním projevu se postavil za demonstranty na Václavském náměstí z minulého týdne.

ryz, ČTK

Bývalá zástupkyně ombudsmana Monika Šimůnková bude členkou vládní rady pro lidská práva

Bývalá zástupkyně veřejného ochránce práv Monika Šimůnková se stane členkou vládní rady pro lidská práva. Kabinet to ve středu schválil. Informoval o tom v tiskové zprávě. Šimůnková bude jedním ze zástupců občanské a odborné veřejnosti a akademické obce v radě.

Rada vlády pro lidská práva je stálý poradní orgán ministrů v oblasti ochrany lidských práv a základních svobod. V jeho čele stojí premiér Petr Fiala (ODS), místopředsedou je Miroslav Dvořák. Členy rady jsou zástupci státní správy a zástupci občanské a odborné veřejnosti.

Šimůnková na funkci zástupkyně ombudsmana rezignovala kvůli nesouhlasu s názory veřejného ochránce práv Stanislava Křečka a jeho profesním i lidským přístupem, kterého za jeho postoje kritizoval i Senát. Křeček a Šimůnková měli dlouhodobě rozdílné postoje. Od července jí ombudsman odebral veškerou agendu. Dodatečně to zdůvodnil prodlevami při řešení kauz. Šimůnková to odmítla.

Křeček je také členem vládní rady. Dále jsou jimi za státní správu zástupci některých resortů nebo například vládní zmocněnec pro zastupování České republiky před Evropským soudem pro lidská práva Vít Alexander Schorm.

Občanskou a odbornou veřejnost v radě zastupuje například vládní zmocněnkyně pro lidská práva Klára Šimáčková Laurenčíková, bývalý ministr kultury Daniel Herman (KDU-ČSL) nebo aktivista bojující za práva Romů Kumar Vishwanathan.

ČTK

Sociální dávky v době zdražování energií

Dokončení ze str. 1

čtvrtletí). Náklady obsahují celkové náklady na bydlení včetně energií. K získání příspěvku je třeba splnit tři podmínky: bydlíte v bytě na základě nájemní smlouvy, podnájemní smlouvy, služebnosti (věcného břemene) nebo jste vlastníkem bytu nebo domu, případně jste členem bytového družstva. Dále, 30 % vašich příjmů (v Praze 35 %) – tj., že se váš příjem vynásobí 0,3 a v Praze 0,35 – vám nestačí na úhradu nákladů na bydlení a dále také, že 30 % vašich příjmů (v Praze 35 %) je nižších než tzv. normativní náklady na bydlení. (Pozn. redakce: Ty můžete nalézt na stránkách ministerstva práce a sociálních věcí.) Pro nárok na příspěvek na bydlení se počítají příjmy všech osob, které spolu skutečně žijí v jedné domácnosti, nepočítají se jen příjmy nezaopatřených dětí (studující děti do 26 let).

Příjemnou změnou je možnost žádat o příspěvek nově přes zjedno-

dušený online formulář, který je dostupný na webu ministerstva práce a sociálních věcí. Jde určitě o krok vpřed. Každý měsíc byly úřady práce po celé republice doslova přehlácené žádostmi. Čas, který strávil žadatel na úřadě, často odpovídal osmihodinové pracovní době. Bude-li online systém fungovat dobře, hovoříme o výrazné ekonomické úspoře pro stát.

V některých případech se stává, že výše příspěvku na bydlení vám i přesto nebude stačit. Tím myslím, že pokud uhradíte nájemné a služby, nezůstane vám částka, která by odpovídala výši životního minima. V takové situaci máte možnost požádat o doplatek na bydlení. Zde se však vedle příjmů za předchozí tři měsíce hledí také na podstatný pokles příjmu a nákladů na bydlení. Posuzuje se vždy aktuální měsíc stejně jako skutečnost, zda si osoba může sama zvýšit příjem vlastním přičiněním.

Koncem srpna přišla vláda s další pomocí proti nepříznivému zdra-

žování. Jde o tzv. úsporný tarif. Má mít podobu dotace ze státního rozpočtu, která poputuje přímo k dodavateli energií, a sníží tak účet za elektřinu a plyn pro danou domácnost. Tarif by měl být zohledněn ve fakturách už za říjen 2022. Na úsporný tarif má nárok každá domácnost, která je odběratelem plynu, elektřiny nebo tepla. Průměrná výše podpory s energiemi bude celkem 15 tisíc korun v letošním roce. Z toho dostanou domácnosti zhruba 3500 až 4000 korun.

Veškeré informace jsou veřejně dostupné na stránkách ministerstva práce a sociálních věcí, dále ministerstva obchodu a průmyslu i na stránkách úřadu vlády. Ve svém okolí se pak můžete obrátit telefonicky nebo osobně na úřad práce. Doporučuji v této věci sledovat aktuální dění a případné změny.

Nápomocny mohou být občanům v těchto záležitostech také místní neziskové organizace, které poskytují sociální služby a poradenství.

Tomáš Šuka

Romové z Velké Británie, Česka i Slovenska vyjadřují na sociálních sítích lítost nad smrtí královny Alžběty II.

Británie truchlí po čtvrtletním úmrtí královny Alžběty II. Lítost nad skonem 96leté panovnice dlouho do noci před Buckinghamským palácem v Londýně vyjadřovaly tisíce lidí a další stále přicházejí před královské sídlo položit květiny či zapálit svíčku. Soustrast královské rodině vyjadřují také Romové a traveleri z celé země. Informuje o tom server Travellers' Times.

Například na jedné z největších facebookových skupin, kde si Romové a traveleri z Velké Británie vyměňují své názory a zkušenosti, se objevila celá řada příspěvků vyjadřující zármutek nad smrtí panovnice, která byla na trůnu 70 let.

„Úžasná žena. Odpočívajte v pokoji, Vaše Veličenstvo,“ napsala například Stefanie. „Velmi smutný den, pocit velké ztráty a osamocení v tomto děsivém světě. Rest in peace, jsme na vás hrdí,“ doplnila Linda. „Smutek, který cítíme s její rodinou, je zmírněn tím, že se znovu shledala s láskou svého života, s Philipem. Bůh žehnej,“ uvedla Antoinette, která připomněla, že manžel královny Alžběty II., princ Philip, zemřel ve věku 99 let minulý rok v dubnu.

Také čeští a slovenští Romové na sociální síti Facebook vyjadřují smutek a zároveň úctu královně Alžbětě II. „Velká žena moderních dějin. Zemřela v krásném věku ani ne rok po svém manželovi. Ať jí je zem lehká,“ napsala například Renata Plachetková.

„Dnes zemřela Alžběta II. Upřímnou soustrast Spojenému království,“ uvedl romský aktivista Jozef Miker.

„Upřímnou soustrast Královské rodině. Královna Alžběta II. zemřela dneska v blízkosti své rodiny.

Měla jsem tu čest jako první Romka v historii Velké Británie se osobně potkat s královskou rodinou v roce 2021, nikdy nezapomenu na tento okamžik v mém životě,“ uvedla Daniela Abraham. „Ze srdce přeji, aby rodina královny Alžběty našla klid Boží v těchto těžkých okamžicích. Ať jí věčně světlo svítí,“ dodala Abraham.

Pod jejím příspěvkem pak desítky Romů vyjadřují královské rodině a celé Velké Británii upřímnou soustrast.

„Královna byla a vždy bude pro mě nejen obrovským vzorem, ale i inspirací. Británie dala mé rodině a mně nový domov a životní příležitosti, o kterých se nám ani nesnilo, a královna sama ovlivnila tři generace v naší rodině,“ uvedl pro Deník.cz Petr Torák, který za svou práci a pomoc romské komunitě v Peter-

borough obdržel v roce 2015 od královny Alžběty II. Řád britského impéria a stal se tak prvním Romem českého původu, který toto vyznamenání obdržel.

Královna Alžběta zemřela 8. září 2022 ve věku 96 let na skotském zámku Balmoral. Je nejdéle vládnoucí panovnice v britských dějinách. Na její vládu a stabilitu i modernizaci, kterou Británii přinesla, vzpomněl celý svět od amerického prezidenta Joea Bidena po ruského vůdce Vladimira Putina, vzpomínali také čeští představitelé. S jejím odchodem skončila jedna éra, začíná často v kondolencích. Novým panovníkem ostrovního státu se stal Alžbětin nejstarší syn s královským jménem Charles III., v souladu s tím z úst britských politiků poprvé po 70 letech zaznělo: „Bože, ochraňuj krále.“

ryz

Jaké jsou mýty, polopravdy a pravdy okolo sociálních dávek a „cikánů“, kteří je zneužívají?

Každý z nás se během svého života setkal s lidmi, kteří mají v hlavě víc než několik stereotypních názorů, že Romové jsou TI, kteří nejvíce zneužívají stát. Jmenovala bych třeba názory většinové společnosti typu: „Romové mají zdarma léky, oni v tom umí chodit, mají zdarma kroužky, spotřebiče a věci do domácnosti...“ a jiné. A určitě bych mohla psát samozřejmě dál.

Myslím, že je potřeba se na to dívat ze dvou pohledů. Jeden je ten, že stát nabízí určitou formu sociálních dávek v hmotné nouzi, patří mezi ně například příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení nebo také mimořádná okamžitá pomoc. Lidem je tato pomoc od státu nabízena bez rozdílu. A nutno podotknout, že to nejsou jen Romové, kteří o tyto příspěvky žádají, ale patří mezi ně i majoritní společnost. Jako třeba matky samoživitelky, které zůstaly na život a na výchovu dětí samy a nejsou schopny se finančně zabezpečit. Jejich příjem nepokryje dostatečně základní životní potřeby. Nebo děti, které se staly sirotky a ocitly se v tíživé životní situaci.

Druhý pohled je z pohledu člověka, který soudí a šíří právě ty „mýty“ o Romech a státních soci-

álních dávkách. V naší společnosti kolují řeči, že Romové nepracují a zneužívají stát už několik let. A nechápu, proč nikoho nenapadlo, že to už dávno není a nemusí být pravda. Lidé, kteří tyto mýty a výtky o Romech šíří, by si nejdříve měli zjistit, jak to všechno funguje. Neznamená to přece, že každý člověk jiné barvy pleti nepracuje a zneužívá sociálních dávek a má nějaké speciální výhody. Pokud si člověk zažádá, tak k tomu musí mít řádný důvod, protože se musí ověřit, zda nemá jiný příjem, majetky, nebo pohledávky. My nevidíme, jaká se dané rodině nebo osobě právě stala životní situace, nebo co právě řeší a snaží se vyřešit. A taky nemůžeme přece soudit hned, aniž bychom o dané rodině nebo osobě věděli víc pravdivých informací. Nemůžeme soudit podle vzhledu, národnosti a jak se říká „házet všechny Romy do jednoho pytle“. Žijeme v představách o druhých a stěžujeme si, jak je sociální systém nespravedlivý nebo naopak. Pomoc ve formě sociálních dávek by měla být dávaná tam, kde to jedinci nebo rodiny doopravdy potřebují.

Ve svém městě a okolí znám několik romských rodin pobírajících

sociální dávky. A to třeba příspěvek na bydlení, hmotná nouze. Nikak je nesoudím. Snaží se hledat práci, ale někdy se nedaří. Ale najdou se i takoví lidé a rodiny, že jim třeba nepříjde divné, že oni můžou být právě ti, kteří sociálních dávek zneužívají. Jen se tváří, že pomoc potřebují, ale ve skutečnosti jsou soběstační. Samozřejmě tady nikoho nechci nějak ponižovat, ale je pravda, že jsou i mladí Romové, kteří sedí doma, jsou na úřadě práce a práci si hledat nechtějí, protože si zvykli na měsíční příjem právě z těch sociálních dávek. Jsou zdraví, mají kde bydlet a ještě mají koruny navíc. Ale napadá mě otázka, co když se v některých rodinách tenhle problém „dělí“. Být „na podpoře“ může být pro někoho stigma, pro někoho výhoda a samozřejmost.

Myslím, že chybí větší motivace jak ze strany státu tak ze strany lidí, jak se nestat dlouhodobě na příjmech ze sociálních dávek závislí. A taky je třeba si uvědomit, co když druhý člověk má opravdu větší boj s financemi a tíživou životní situací, než máme my sami.

Přeji všem, ať jsme v jakékoliv situaci, hodně odvahy a štěstí.

Veronika Kačová

KOMENTÁŘ

Dopady současné drahoty na nejchudší

TOMÁŠ ŠČUKA

V letošním roce jsme jako občané svědky nevídaného extrémního zdražení, které má dopady na domácnost každého z nás. Ruská agrese na Ukrajině ovlivňuje negativně celý svět. Samozřejmě, největší ztráty jsou ty lidské. Skrze šílence a diktátora přichází o život nevinní civilisté, mnohdy jde i o malé děti. Zatím se nejeví, že by válečný konflikt mohl skončit. Národní politika jednotlivých států by proto měla být prioritou každé vlády. Sankce EU vůči Rusku, a naopak zastavení dodávky plynu ze strany Ruska, jen potvrzuje, že se v této válce nacházíme i my.

Uvnitř každého státu je však nyní potřeba řešit ekonomické důsledky mezinárodního konfliktu. Role vlády není určitě jednoduchá. Stav věcí veřejných převzala od vlády Andreje Babiše, který téměř polovinu období čelil pandemii covid-19. Je nesporné, že tyto společenské krize vyžadují kompenzace pro občany. Těmi jsou z 99 procent finance, které pak logicky ve státní pokladně chybí. Vláda Petra Fialy se tak nachází v nelehké situaci. Solidarita vůči Ukrajině je dle mého pohledu na místě. Stejně tak je ale důležité řešit problémy občanů České republiky. Inflační spirála roztočila ceny potravin, pohonných hmot i energií neuvěřitelně vysoko. Nárůst cen neodpovídá příjmům ani životní úrovni v naší zemi. Lidé očekávají od vedení státu konkrétní řešení. A obávám se, že opakovaný argument současné vlády, že za vše může předchozí vláda, zavání nezodpovědností. Přinejmenším jde o přístup, jenž žádnému občanovi ani domácnosti nesníží jejich aktuální náklady. Naši veřejní představitelé dostali ve volbách ze strany občanů jedinečnou příležitost vládnout a rozhodovat zodpovědně o našich životech i budoucnosti naší země. V době krize by snaha dostat svým závazkům vůči voličům měla být několikanásobně vyšší. Zatím bohužel sledujeme spíše chaos, kdy ministři nepřinášejí jasné plány pro zvládnutí této krize. MPSV vyplatilo jednorázový příspěvek ve výši 5000 Kč pro rodiny s dětmi do příjmu 1 milionu korun za rok. Otázkou zůstává, zda jde o dostatečnou kompenzaci, vzhledem k trvajícím nárůstům cen, které žádný resort nezastropuje.

Domnívám se také, že některým vládnoucím členům chybí schopnost vnímat realitu. Uvědomujeme si, že tu máme dost vysoký počet sociálně vyloučených lokalit. Lidé žijící v těchto lokalitách v opravdu nedůstojných podmínkách pro běžný život znají chudobu i její determinanty minimálně dobrých 20 let. Přehlížíme tyto rodiny? Přehlížíme malé děti, které v tomto zdevastovaném prostředí vyrůstají? V aktuálních vládních opatřeních mně chybí proaktivní politika vůči těmto nejvíce zranitelným skupinám obyvatel!

A opravdu je ze strany vlády nezodpovědné i neekonomické odbývat tyto skupiny jen pro jejich romských původ či sociální vyloučení. To přehlížení trvá již řadu dekád a nepomáhá nikomu! U populistů a extrémistů mě podobný přístup nepřekvapuje. Známe jej velmi dlouhou dobu. Pokud ale přichází i od tradičních demokratických stran a uskupení, svědčí tento smutný fakt o zkažené politické kultuře a morálce!

V důsledku zdražování se dnes v chudobě ocitá mnohem více občanů. V tomto ohledu je na místě počítat i s možnými občanskými nepokoji. Napětí ve společnosti a vývoj výše zmíněných událostí, může ty nejslabší, kteří již prakticky žijí na tom nejnižším dně, a jejich společenské vnímání ještě více dehumanizovat.

Přeji nám všem lepší časy a pevné zdraví.

Extremisté se hádají mezi sebou. S Okamurovou se rozhádal europoslanec Hynek Blaško a opouští SPD

Europoslanec Hynek Blaško odchází z hnutí Svoboda a přímá demokracie (SPD). Uvedl to v dopise předsedovi hnutí Tomiu Okamurovi, který zveřejnil na Facebooku. Upozornil na to server Forum 24. Blaško kritizuje šéfa hnutí za nedemokratické jednání vůči členům SPD. Okamura se podle něj obklopuje jen lidmi, kteří si nedovolí mu oponovat, a zasahuje do skladby regionálních volebních kandidátek. Blaško již dříve oznámil, že chce kandidovat na prezidenta. Okamura v sobotu oznámil, že jediným kandidátem hnutí pro prezidentské volby je poslanec Jaroslav Bašta.

„Pane předsedo SPD, tímto dopisem ukončuji své členství v SPD (členský průkaz příkládám),“ napsal Blaško Okamurovi. „Vaše hnutí se holedbá demokracií, ale realita je zcela odlišná. Stanovy Vám umožňují vyhazovat členy, likvidovat krajské a místní organizace bez řádného zdůvodnění. Z toho důvodu jste obklopen pou-

ze lidmi, kteří jsou k Vám loajální a nedovolí si Vám oponovat,“ uvedl.

Blaško zkritizoval předsedu SPD také za to, že údajně nerespektuje rozhodnutí regionálních organizací hnutí o skladbě volebních kandidátek. „Vy jim je překopete a dosadíte lidi, kteří nejsou nijak spjatí s daným regionem, a navíc pochází z konkurenčních stran, jako ČSSD, ODS a dalších, kteří do hnutí vnášejí manýry těchto stran. Členům se to nelíbí, a pokud nesouhlasí, jsou vyhozeni,“ doplnil europoslanec.

Blaško na konci května na svém facebookovém profilu sdělil, že chce kandidovat na prezidenta. Své příznivce vyzval, aby jeho kandidaturu podpořili podpisem petičních archů. SPD v sobotu 10. září oznámilo médiím, že kandidátem hnutí na prezidenta bude bývalý velvyslanec v Rusku a na Ukrajině a nynější poslanec Bašta. Podpořilo ho dvacet poslanců SPD. Okamura pak doplnil, že Bašta je jedi-

ným kandidátem hnutí.

Podle vůdce SPD Tomia Okamury se Blaško urazil a pravý odchod z SPD je úplně jednoduchý. „Pan Blaško se urazil, zradil a podrazil voliče SPD, díky kterým se stal europoslancem, a to jen proto, že chtěl být prezidentem, ale dvě a půl stovky členů celostátního grémia SPD v sobotu demokratickým hlasováním jednomyslně vybralo jako kandidáta na prezidenta za SPD Jaroslava Baštu,“ uvedl Okamura.

Blaško také tvrdí, že ho vedení hnutí označilo za zrádce, když místo kandidáta SPD do Senátu podpořil kandidáta uskupení Trikolora. „Pranířovali jste mě na grémiu dosti nechutným způsobem, a dnes se na mnohých místech s Trikolorou spojujete. A já byl zrádce,“ napsal Blaško.

Hnutí SPD v pravidelných intervalech různí extremisté opouští. V minulosti to byl například Lubomír Volný nebo Robert Vašíček a další.

ČTK

Nane modo...

O dīves hino ajso šukar, avri o kham švicinel, the me som sar čhindī. Nadžanav, sar te phenav mire piraneske, hoj som phari, hoj o gulo Del pre ma diňa. The me kamav te avel dajake...

Prindžarav mire romes, no, mek nane miro rom, čak pirano, imar dživas jekhetane šov berš, duminav, hoj the jov avela rado. Me som khere, hin sombat, the miro pirano gela andre bufi, bo kempel amenge love, kaj te avri likeraskalo čhon. Dokerav o chaben, the avava ke leste igen lachi. Tel e perca imar hino adaj!

„Serus, somnakaj miro,“ čumidav les.

„S’odava?“

„So, avri hin igen šukar dīves, hin sombat...“

„The man hin choli, andre bufi pes kerel namištes...“

„Džanes so, ma dumin pr’oda, daha amenge lacho chaben, keraha amenge šukar dīves. Vareso tuke phenava...“

„Hana, ker mange pro skamind o chaben the e lovina...“

„Dikh, imar hin savoro pro skamind, čak te bešel.“

Džal andre kupelka pes te thovel, the imar hino paš o skamind.

„Joj, e zumin hin lachi, hin o bandurkovo knedlikos?“

„Hi, mindar tuke kidava, the jarmin, the krkovic...“

„Te naavel igen makhlo...“

„Na, nane, me džanav, so tu nakames. Hin man vaš tuke novina...“

„Pal o chaben, paš e kaveja, hi?“

„Hi, imar...“

Dikhav pre leste, hoj imar leskeri dzeka hiňi fuč. Me džanav, hino bokhalo, andre bufi čak hin les cikňi dešaťi, s’odava hin muršeske. Mukhav les, nek chal.

„Kames te del mek?“

„Na, na, hin mange dost. No salas ke tiri daj, hoj avka laches taves, ha, ha?“

„Mukh oleske! Adaj hin tiri kava, the beš kodoj pro kreslos, mušinas te del duma...“

Bešta pro kreslos, the phenel: „No, so ajso važno manca kames te del duma?“

Dikhav pre leste, andre leskere kikne jakha, nadžanav, sar kezdinava te vakerel. No, me som ajsi diliňi, soske kerav ajso pharones? Kecivar sas maškar amende ajse veci, či mištes abo erđave, furt savoro dahas. Jekhvarestar phenav jekhe hangoha:

„Ivo, me som phari, avela amen ciknoro...“

„SOO? Avela amen cikno?“

„Hi.“

Hino ajso prevapindo.

„Tu kides medicina, abo na?“

„Hi kidav, ale jekh duj dīves bisterđom te lel, me...“

„Odava NA! Me ciknes mek nakamav!“

„Ale me...“

„Amen amen dovakerđam, hoj čhavores amen naštik avel, talam...“

„Talam kana mange avela tranda berš?“

„Na, odava na, ale čačas sal khabňi?“

„Hi, somas ko dochtoris...“

„The so, te dehas ...“

„Tu dumines, hoj dava het? Džanes, keci odava mol love? Maj šov eze- ra...“

„Dikhav pre tute, hoj tu les kames ...“

„Hi, me les kamav, me šoha nadava mire čhavores...“

„The džanes, keci odava sa mol? Oda nane čak te del le cikneske o taňi- ris zuminaha, ale but aver veci, pal calo iletos, dumines pr’oda?“

„Hi, čak nasom ajsi diliňi...“

„Le pre godi, s’odava hin, sar dživaha? Akaňik keras duj džene, the o bi- tos poťinas sako čhon biš ezera, dživas sar šaj, the mek te anes akaňik cik- nes?“

„Adađives avka sako dživel, the sakones hin čhavore, the na ča jekh... The me kamav mire čhavores!“ Mukhľom man te rovel, o jilo varesar mange juminel.

Jov ušľiľa pal o kreslos, the oblapinel man. „Ma rov, me čak darav te anel čhavores andr’ada namištes svetos, darav, avela pr’amende baro čoripen...“

„Naduminaha pr’oda, čoripen, hi, avka mušinaha sikra peske te del, ale avela amen ajso čhavoro, so amen kamela calo iletos...“

„Hi, hin tut čačo, ale nane modo andro ajso svetos te anel ciknes, kaj amen te avel savoro vaš leske te del...“

„Me so kampela leske, savoro dava, me namušinav ajci, leske dava savo- ro pro svetos...“

„Me džanav, u čačas salas ko dochtoris...?“

„Somas! Kames te dikhel le ciknes? E fotka mange diňa o dochtoris...“

Sodujđzene dikhas pre fotka, leskere kikne jakha švicinen, dikhas pre ajso cikno zazrakos...

Irena Eliášová

„Na lidech si cením...

Dokončení ze str. 1

Funkce honorárního konzula obnáší převážně legalizační činnost, tedy ověřování podpisů, ale také předávání nových pasů. Funkce ředitele charity obnáší vedení čtyř poboček, kde zajišťujeme poradenskou službu, mládežnické aktivity a poskytování mentorských aktivit v 18 školách po celé Británii. V současné době má můj tým 15 zaměstnanců.

Jste zakladatelem i ředitelem organizace COMPAS, co nám o ní povíte? Jak se vám daří, co chystáte a co se vám na vaší práci nejvíce líbí?

COMPAS vzniknul v roce 2010 a jeho hlavním cílem vždy bylo partnerství komunit. Proto i ten název – Community Partnership Group. Naším cílem vždy bylo spo- jovat komunity a poskytovat služby v oblastech vzdělávání, poradenství a socio-kulturního vyžití. Byl jsem v první vlně přistěhovalců z ČR do Británie a vím, jak to bylo složité neumět jazyk, nevědět, na koho se obrátit, kde získat pomoc, kde najít práci nebo bydlení. Proto chceme pomáhat lidem, kteří jsou v podobné situaci a potřebují pomoc. COM- PAS se rozrůstá každým rokem, v současné době fungujeme kromě Peterborough i v Margate, Folkes- tone, Cardiffu, Newportu a brzy se chystáme i do dalších měst. Nejvíce mě na té práci baví, když vidím, jak se z dětí a mládeže, se kterými pracujeme, stávají úspěšní mladí lidé, kteří se díky naší intervenci a men- toringu dostali na vysněné pozice.

Máte hodně pracovních aktivit, které vás jistě zaměstnávají, kte- rá je pro vás ta nejdůležitější?

Kromě COMPASU a konzulátu mám ještě pár dalších aktivit, napří- klad poradenskou činnost pro ev- ropské instituce a také spolupráci s World Forum Foundation. Nejvíce času mi samozřejmě zabírají aktivi- ty COMPASU, a přes to, že všechny projekty jsou pro mě velice důležité, nejbližší mému srdci je mentorský projekt ROGA (Roma of Great Abi- lities), který jsem založil v roce 2012 a stal se velice úspěšným a také pro- spěšným projektem, ve kterém pra- cujeme s dětmi a mládeží.

Máte zkušenosti co by policista, vidíte rozdíl mezi policistou u nás v ČR a v zahraničí? Mají policis- té v jiných zemích větší respekt?

Rozdíl mezi britskou a českou po- licíí vnímám převážně v přístupu k minoritám. Britský koncept „com- munity policing“ je celosvětově uznáván za propojení policie s ce- lou společností, a také za transpa- rentnost policejní práce. Policie se řídí veřejným míněním a podle toho ustanovuje své priority. Zároveň se mi také líbí, že všichni policisté, bez rozdílu jejich postavení nebo zařa- zení, se podílejí na zlepšování vzta- hů s minoritami. Policisté v Britá- nii, až na pár výjimek, nenosí žádné zbraně, ale i tak si dokážou zajistit pořádek a respekt.

Práce policisty vyžaduje určitý druh adrenalinu, schopnosti, dis- ciplíny a jiných vlastností. Vzpomene- te si na nějaký váš případ, kdy jste musel třeba i střílet?

U policie nás učili využívat úpl- ně jiné zbraně – a to komunikaci. Jelikož jsem měl k dispozici pou- ze pepřák a obušek, musel jsem se naučit ve většině situací spoléhat na své komunikační schopnosti. Několikrát jsem se ocitl v situaci, kdy proti mně šel útočník s nožem nebo s břitvou, ale díky svým ko- munikačním schopnostem jsem byl schopen útočníka „odzbroit“ bez použití jakýchkoliv donucovacích prostředků a přimět ho, aby zbraň pustil, lehnul si na zem a dal ruce za záda.

Hmm, pozoruhodné. Obraťme list a vraťme se k vaší organiza- ci. Mohl byste nám říct, jaké akti- vity s romskými dětmi a mládeží

„*Nejvíce mě na té prá- ci baví, když vidím, jak se z dětí a mládeže, se kterými pracujeme, stávají úspěšní mladí lidé, kteří se díky naší intervenci a mentoringu do- stali na vysněné pozice.*“

máte? V čem je třeba vzděláváte?

Největším projektem je již zmíně- ný projekt ROGA. Chodíme do škol a pracujeme s žáky na zlepšení do- cházky, chování, prospěchu, ale také na motivaci k vyššímu vzdělá- ní, zvýšení sebevědomí a kulturní- ho povědomí. V našem centru také poskytujeme různé sportovní vyžití – mládežnickou posilovnu, taneční kurzy, vyučování jazyků atd.

Jaký máte pracovní tým?

Mým zástupcem je Marko, který byl úplně prvním studentem v ROGA projektu, když mu bylo asi 15 let. Zaučoval jsem ho, bral jsem ho s sebou na policejní výjezdy a nyní je mým zástupcem. Můj kamarád Josef, který je spoluzakladatelem COMPASU, je vedoucím personál- ního oddělení. Pak máme šest men- torů a tři poradce a několik dalších zaměstnanců, kteří vedou různé projekty. Ve správní radě i mezi za- městnanci je nadpoloviční většina romského původu.

Jaké jsou vaše zájmy a jakým způ- sobem odpočíváte?

Staré přísloví říká: „Najdi si práci, která tě baví a nemusíš celý život pracovat.“ Má práce je mým koni- čkem, a proto tomu věnuji maximum svého času. Zároveň se to ale sna- žím balancovat i s rodinným živo- tem. Mou jedinou možností odpoči- vat je sportování – snažím se chodit 6× týdně do posilovny, kde cvičím a běhám.

Jakých vlastností si na lidech nej- více ceníte?

Nejvíce si cením upřímnosti a spolehlivosti.

Nedávno se vám stala situace, že jste musel řešit váš romský původ, stává se to často i jiným lidem. Jakým způsobem by podle vás lidé měli reagovat? Jak postupovat při těchto situacích, kdy nás třeba v restauraci obsluha neobslou- ží z rasistického důvodu? Má smys- sl to řešit?

Ano, během pracovní cesty do ČR mě číšník v restauraci v centru Pra- hy odmítnul obsloužit. V ten den se staly podobné incidenty i dal- ším dvěma z mých kolegů, kteří byli v Praze se mnou. Důležité je se ozvat. V Británii funguje velice dobře systém stížností, a proto oběť přesně ví, jakým způsobem si stěžo- vat a hlavně ví, že se tím bude ně- kdo zabývat vážně a že z toho bu- dou vážné důsledky. Kvůli tomu incidentu jsem založil novou kam- paň „Už nebudu mlčet“ a snažím se ji pomalu rozjet. Cílem kampaně je poskytnout obětem (všem obětem diskriminačního chování) infor- mace, jak postupovat. Čím více lidí si začne v ČR stěžovat na diskrimi- nační praktiky, tím dříve se s tím za- čne něco dělat. Zároveň se budeme snažit poukázat na nedostačující le- gislativní mechanismy pro podpo- ru obětí a využít zahraniční dobrou praxi pro zlepšení legislativy.

Začíná nový školní rok, co byste vzkázal všem romským dětem, školou povinným?

Nelson Mandela řekl: „Vzdělá- ní je tou nejmocnější zbraní, kte- rou můžete použít ke změně svě- ta.“ Využijte možnosti vzdělávat se, nejen ve škole, ale i doma, a vy- užijte svého vzdělání k pozitivní změně v naší společnosti. Neboj- te se překážek a „klacků pod no- hama“, bude jich určitě hodně, ale svou odhodlaností, flexibilitou a vytrvalostí je překonáte. Pouze my sami můžeme být sobě překáž- kou k úspěchu.

A co byste vzkázal našim čtenářům?

Rád bych vzkázal, že je na každém z nás, v jaké společnosti budou jed- nou vyrůstat naše děti a další gene- race. Můžeme buď nečinně přihlížet a doufat, že se nebudou opakovat zvrstvá, která se páchala na na- ších prarodičích za druhé světové války, a nebo můžeme začít všich- ni táhnout za jeden provaz a sna- žit se změnit společnost tak, aby byla více tolerantní a reprezentu- jící všechny minority. Každý z nás má tu možnost – ať už volbou svého kandidáta do parlamentu, podpo- rou romských podnikatelů a orga- nizací, stěžováním si na diskrimi- nační praktiky, psaním článků nebo jakýmkoliv jiným způsobem. Na zá- věr ještě poslední přísloví od Ed- munda Burkeho: „Jediná věc nut- ná k vítězství zla je, aby dobří lidé nedělali nic.“

rozhovor vedla Veronika Kačová

O Roma vakeren

Pořad ČR určený pro Romy. www.romove.cz

Jak se dnes žije...

Jak dnes může člověk hodnotit vládu, která nás vrhla do chudoby? Nelze ty politiky, kteří jsou ve vládě, vnímat jako rozumné lidi. Jim se žije fajn, neboť oni mají plat hodně vysoký, jim to dnešní zdražování nevadí, ale co my ostatní, a je nás dost, jak my můžeme spokojeně žít v naší zemi? To nelze, nevím a nechápu, jak to bude dál a co zamýšlí dnešní vláda, ale nebude to uspokojivé při té drahotě. Mohu říci, že některé rodiny jsou na tom tak zle, že opravdu nemají co do úst. Nemám zažitý život na sociálce, nikdy jsem nepobírala nic, celý život jsem pracovala a teď mám starobní důchod. To máme štěstí, myslím nás, kteří jsme žili za komunismu, ale je spousta lidí, kteří důchod nemají, žijí za „almužnu“ ze sociálky. Není pravda, že zneužívají sociálku, já to vidím kolem sebe, jak tito lidi žijí, zaplatí byt a nezůstane jim na živobytí skoro nic. Potom jsou tu i tací, kteří na nich vydělávají a oni jsou v pasti, jsou zadlužení a přežívají, jak se dá. Nejen Romové jsou na sociálu, jsou to i české rodiny a není jich málo, dnes není možné rozlišovat, na úřadě jsou fronty a převládají „bílí“. Není možné, abych zapoměla na včerejší debatu důchodců, ta slova se mi zaryla do paměti a myslím, že tak trochu mají i pravdu.

Sedíme před krámkem na lavicích u Vietnamce a je nás dost důchodců, máme dost času, nehoníme se za prací, zato na pokec je vždy čas.

„Tak co, paní, co říkáte tomu zdra-

žování?“ ptá se mě buclatá důchodkyně, která o každém ví a zná vše.

„Nu, co bych říkala, já to nezastavím, i kdybych...“

„To máte pravdu, my už nic nemůžeme, takto přesně žili naši rodiče před válkou...“

„Nestrašte tu s tou válkou, ženská, nestačí vám Ukrajina?“ okřikl ji starý pán.

„Řeknu vám, že mám pravdu, abyste věděli, já mám strach...“

„Nejste sama...“ ozývají se další.

„Vidíte, mám pravdu, naši vládě už nevěřím ani slovíčko, melou hubou jako ty prasata a lžou a lžou, jak premiér, tak i jeho ministři. Jak nás oni ochrání? Vždyť ministr obrany je žena! A ještě tak pitomá, já nevím, jak se tam dostala? Copak ona má zažitý život? Mladý koště? Co ona dělá za zmatky, rozhoduje tak blbě...“

„To nemůžete tak říkat, to rozhoduje více těch chytrých, ona jen dělá podpisy...“

„No jo, vy víte, chlapi, všechno, ale já říkám, že to moc špatně dopadne, náš premiér se všeho moc bojí a dává vinu na druhé, je to slaboch...“

„Jo, jo...“ pokřikují a dávají jí za pravdu, já radši mlčím, jenom kývám hlavou.

„Copak vy mi nevěříte?“ ptá se mě.

„Ale jo, jenomže...“

„Jenomže, já vím, vy Cikáni se bojíte nahlas mluvit, ale já ne, dneska je demokracie, svoboda slova a můžu si mluvit, jak chci...“

„Taky ne vždy, je třeba i dnes si dát

bacha na jazyk, paní Horáčková...“ říká další chlap a upije si ze sklenice pívko.

„Pane Novák, já se nebojím, já jim to řeknu do očí, kdybych nebyla tak nemocná, šla bych i já na protest, ale moje nohy to nedovolí. Jsou to zloději! Okrádají vlastní národ, to je, co? Za chvíli přijde zima a my budeme mrznout, nebude plyn ani elektrika, jak my v panelácích budeme žít? No vidíte, co s námi provádějí, ne, že potraviny jsou drahé, ale všechno je drahé. Takže budeme sušit huby, to je jasný, když jsme volili ODS, tak to máme...“

„A koho budete teďko volit, Horáčková?“

„Nikoho! Absolutně nikoho, nepůjdu k volbám, ona je to jedna banda jako druhá, nebudu si muset vyčítat, že jsem volila...“

„To je zlé, to bude mít Fiala hlasy...“

„Nevěřím tomu, budou proti němu protestovat a budou ho vyhánět z vlády...“

„To je těžké...“ Chystám se domů, vidím, že už to nevypadá jen jako debata, hádají se mezi sebou.

„Já se s vámi rozloučím, mějte se hezky, nashledanou...“

„Vy nerada debatujete?“

„Ale jo, už musím, dědek čeká...“

Usmívám se na paní Horáčkovou a ona mi úsměv vrací. Nejen důchodci dnes takto uvažují a rozmlouvají o vládě, bohužel, je všude slyšet jenom to negativní o pánech, kteří řídí náš stát...

Irena Eliášová

Není možné...

Je tak krásný den, slunce náramně svítí a já mám náladu pod psa. Nevím totiž, jak oznámím svojí lásce, že čekám dítě, že mě Bůh obdaroval. A já se docela těším být mámou...

Znám svého muže, tedy ještě ne muže, ale přítele, jsme spolu už šestý rok, vím, že taky bude rád. Je sobota a já jsem doma, můj milovaný šel do práce, potřebujeme penízky, abychom vůbec celý měsíc vyšli. Dodělám oběd a za chvíli je tady. Budu na něho hodně milá s dobrým obědem. Ko-

nečně je tady!

„Ahoj, zlato,“ vítám ho a dávám mu pusu.

„To je ale vítání, copak?“

„Co by, je sobota a je krásné počasí...“

„A já jsem našťvaný, v práci se to pěkně sere...“

„Viš co, nemysli na to a uděláme si dnes pěkný den. Mám pro tebe něco...“

„Hani, vytáhni mi z lednice pivo a naber mi oběd, mám hlad...“

„Koukej, už máš na stole všechno nachystané, jen si sednout.“

Šel se do koupelny umýt a za chvíli se posadil ke stolu.

„Joj, ta polívka je báječná, ta se ti povedla, a knedlíky jsou bramborové?“

„Jo, hned ti naberu, zeličko a krkovice...“

„Hlavně, ať to není moc mastné...“

„Ne, není, já přeci vím, co nesnášiš, za ty roky. Ale mám pro tebe zprávu...“

„Až po obědě, u kávy, ano?“

„Jo, jasně...“

Už je mi jasné, že jeho nálada je fuč, nevypadá to dobře. Hltá oběd jako divý, má hlad, v práci má jenom sváču a to je málo chlapovi. Nechám ho být, ať se v klidu nají.

„Chceš přidat?“

„Ne, mám dost, bylo to moc dobré. Ty se nějak zlepšuješ, ha, ha, nebo jsi byla u své mámy, radila ti?“

„Nech toho! Tady máš to svoje kafe a sedni si do křesla, máme vážný po-

kec...“

Sedl si a povídá: „Tak co tak vážného mi řekneš?“

Dívám se mu do očí, do těch krásných modrých očí, jsem zvědavá, jak zareaguje. Nevím, jak začít, najednou jsem ztratila řeč, on se na mě dívá a mlčí. Proč z toho dělám takový problém, já blbá, vždyť jsme spolu toho zažili, spousty věcí dobrých i špatných. Usmála jsem se a vychrstla jsem jednu větu.

„Ivane, jsem těhotná, budeme mít miminko...“

„Cooo? My budeme mít dítě?“

„Ano!“

Je překvapený.

„To nemyslíš vážně, přeci bereš prášky, nebo ne?“

„Beru, to jo, ale asi jsem nějaký den zapomněla, já...“

„Tak to teda NE! Já dítě ještě nechci.“

„Ale já...“

„Přeci jsme se jasně domluvili, že děti si nemůžeme dovolit, snad...“

„Snad až mi bude třicet, nebo co?“

„Ne, to ne, a jsi určitě těhotná? Nespletla ses?“

„Ne, byla jsem u doktora...“

„Počkej a co když...“

„Si ho dám pryč? Blázníš? Viš, že to stojí taky pěkné peníze, šest tisíc ko-

run...“

„Vidím na tobě, že ty ho chceš...“

„Ano, já ho chci, přeci si nedám svoje dítě...“

„A viš, jak to zvládneme? Dítěti nestačí jen talíř polívky, tady jsou jiné závažné a drahé věci, celoživotní, nemyslíš?“

„Já to všechno vím, panebože, snad nejsem magor...“

„Uvědom si, že teď žijeme jen tak tak a makáme oba, byt stojí dvacet tisíc měsíčně a kde je to další? Jak chceš vychovávat v těchto podmínkách ještě dítě?“

„Dneska takto skoro všichni žijí a mají děti, a ne jedno, a žijí... A já chci taky mít svoje děťátko!“ Úplně jsem křičela a rozplakala jsem se. Jestli mi nedovolí to mimčo, nevím, co budu dělat.

Vstal z křesla a objal mě: „Neplač, přece nebudeš vyvádět, já jenom mám strach přivést dítě do tohoto světa, vrháme se do chudoby...“

„Nebudeme na to myslet, chudoba, ano, ale je zapotřebí se uskromnit, nedovolíme si tolik, co dnes, ale budeme mít lásku ohromnou, která nás bude milovat...“

„Ano, máš pravdu, ale není možné v dnešní době mít dítě a dát mu to, co potřebuje...“

„Já se rozhodla a já mu dám všechno na světě, já se uskromním, ale jemu dám...“

„Je mi to jasné... A opravdu jsi byla u lékaře?“

„Byla a chceš vidět naše miminko? Mám foto od doktora...“

Jeho modré oči se zaleskly, koukám se na ten zážrak, není to moc poznat, ale je to malý zážrak...

Irena Eliášová

Sar pes adadives dživel...

Sar adadives šaj šukares vakeras pal o bare raja, kana jon amen čhide andro baro čoripen? Naštík, odava nadžal ole politiken te kidel, bo lenge hin mištes, jon kiden bare love, so hin sa kuč, jon peske šaj savore cinen, ale so amen? Sostar? The sam but manuša, so dživas čorikanes, sar šaj lenge dav lacho lav? Naštík! Me nadžanav, pre soste duminen o bare raja, so keren, sa hin igen upre, vaš o bare love, the kaj te lel? Šaj phenav, hoj hine ajse familiji, so len nane aňi pro maro te cinel. Me nadživavas pre socijalka šoha, calo ileto keravas buťi, akaňik kidav o duchodos, no ola manuša, so hine pre socijal-ka, nadživen mištes, poťinen o bitos, the naačhol lenge nisave love. Dživen igen čorikanes, nane čačo, hoj hine budžande, the mek hine ajse bibacht manuša, so len diliňaren, the jon ačhen andro baro poťišagos. No the na čak o Roma hine pre socijalka, the o gadže, the hine do-sta, adadives hin jekh, te odava hino Rom abo gadžo, vaš sakoneske hin baro kučiben, pro urados hine bu-ter o gadže sar o Roma. Nane mange modo, kaj te bisterav, so idž vakera-vas le gadženca anglo Vietnamcos pro lavički.

Bešas anglo Vietnamcos pro la-vički, the vareko peske pijel e lovina, vareko e limonada.

„Ta so, romňije, phenes pro da kučiben?“ phučel mandar jekh thu-ľi gadži, joj džanel savoro.

„Ta so šaj me phenav, naačhava...“

„Hin tut čačo, avka ipen dživenas e daj le dadeha anglo mariben...“

„Romňije, ma ker dar le maribna-ha, hin tuke čulo e Ukrajina?“ phen-đa lake jekh phuro gadžo.

„Phenav tumenge, me darav...“

„Nadaras čak tu...“ vičinen pre late savore.

„Dikhen? Hin man čačo, me imar napaťav le rajenge aňi lav, maren le čhibenca sar o bale, čak chochaven sako lav. Sar o premijeris, avka the leskere ministri, so jon šaj keren, kana ministros hin terňi gadži? No, so joj šaj džanel te kerel, joj mek na-predžidľiľa ajci, the savoro, so kerel, sa namištes...“

„Joj sa nakerel, odava o raja buter ministri, joj čak pisinel pro nav...“

„No, tumen o murša savoro džan-en, odava sa avela namištes, ama-ro premijeris hino ajso dilino, savo-restar čak daral, the del o bibachta-ľipen pro aver manuša...“

„Avka, avka...“ savore lake den čačo.

„So tu mange napaťas?“ phučel mandar.

„Hi, ale me...“

„Me džanav, tumen o Roma da-ran te vakarel pro raja, ale me na, adadives hin e demokracija, šaj phe-nas pre čhib, so kamas...“

„Th avka na mindik, mušines te del briga pre čhib, so phenes, Horač-kovo!“ phenel o gadžo, the zapila e lovina.

„Novakos, me nadarav, me lenge phenđomas andro jakha, te šaj me gelomas ke Praha pro protestos. No našťik, som nasvaľi, mire čanga man namukhen. Odava hin so? Jon amen čoren, o raja. Užar, akanak avela o je-vend, so amen keraha? Naela o plin-os, aňi elektrika, so keraha? Faďi-naha, me nadžanav, so keraha and-ro panelaki, baro šil the bari bokh! No dikhes, so amenca keren? Savo-ro hin kuč, odava hin avka, bo avri kidahas ODS, avka hin amenge!“

„The kas avri kideha akaňik, Ho-račkovo?“

„Joj, ňikas! Odava hin jekh, bibachtaľipen jekh sar o dujto, avela man smirom, hoj len avri naki-dľom...“

„Avka ačhona o hangi le Fialis-ke...“

„Napaťav oleske, jon les nakamen, čhivena les avri, ňiko les nakamel...“

„Odava hin pharones...“ Kamav te džal imar khere, odava imar nane čak vakariben, vičinkeren pre peste chofaha.

„Me džav imar khere, ačhen De-vleha...“

„Tu narado dumazines?“

„Ale hi, ale o phuro užarel...“

Asav pre raňi Horáčkovo, the joj pre ma.

Na čak o duchodci našukares vakeren pal o raja, odava hin te šunel the le ternendar. Namištes keren o raja, so keren amaro ileto...

Irena Eliášová

Mariben vaš o kamiben

Šunavas, hoj som sako dīves korkoreder, miro dživipen ehas furt rovna-ko. Keravas bufi andre fabrika the vaš o dujto provozis hem khere nasovavas. Somas buter sar pandž berš veraduňi the ehas man trin čhave, nekiknoreske ehas akana ochto berš the gelas andre dujto trjeda. Aver duj čhaja ehas andre puberta the lengro likeriben man sako dīves chalas choli, the sar somas andre bufi, man nadenas čeporo smirom. Furt lenca vareso mušinas te rješinel. Jaj, Devla. Choc man ehas familija, rom the saste čhave, čujnavas man bibachtafi the narespektimen. Nadžanavas te thovel jekhetane e bufi the familijakro dživipen. The akor, sar mange leperav pre džanfi, savi mange kada tajsaskero phendas, lake zijand napaťavas, nadiňom pre lakre lava. Akana, sar dikhav pale, ta he bajinav, hoj la džanlake čeporo napaťavas, somas terňi, diliňori the lavas mange pre godi, hoj familijakro dživipen avela lačo. Raťi, sar kamavas te sovel, pijavas praškos, hoj te zasovav, the leperavas mange pal miro dživipen, the te bi šaj, ta sa bi kerdomas avres. Ale zijand som vaš kada došafi čak me korkori. Akana sar imar som phureder the džanav, so sar, ta džanav, pal sos-te ehin o dživipen...

Miro vakeriben ehas varesavo kajso: Nahas oda nisavi paramisi pal o kamiben, ehas oda mariben vaš o kamiben. Chudľom te phiren jekhe romane čhaveha, avelas khatar rovnako ulica, kaj bešahas he amen. Ehas les baro, šuko postava, kale charne bala uchande geloha palal, leperelas mange varesavi postava andal o filmes. Avelas khatar čorikaňi romaňi familija. Leskra dake the dadeske ehas jekh, sar dživen lengere čhave, nisar len nadenas moresis. Buťi nakerenas, ča pes halasinenas. Phenelas bi pes, hoj len ehas previsardo likeriben, sar ehas mira familija. Počoral pes dikhas avri, pre jekh than, kaj naphirenas but džene. Nakamahs, hoj pes pal amende vareko te dodžanel the te naaven pal amende pľetki. Ehas oda amaro garudo than andro kamiben, kaj pes peršes čumidľam the mišľinahas peske, sar ehin o svetos šukar. Pisinahas peske sakoro dīves zakamade ľiľa the amaro terno kamiben amen dujdženen andas andro problemos, savo naužarahas, nahas amen nisavi zodpovednosť. Ačhiľom sig phari, somas zakamađi, terňi, nahas man zkušenosť. Paťavas, hoj pes kaleha kerla sa aver, the e daj le dadeha man lena čačes. Dikhavas angle peste miro dživipen the miri familija, the radisaľuvavas man, sar dživava imar korkori, avela man miro kher.

Miro likeriben le dadeha the la daha nahas hem but lačo the halasinas pes sako dīves. Khatar mire phrala pheňa somas kaľi bakrori čak me. Kamavas khatar daj the dad te džal het, buterval sovavas ke kamaratka, ale la dake the dadeske pes oda napačisafolas. Le phralen pheňen ehas aver charakteris sar man. Ehas len všeljaka zaujma, khere šegetinenas te pratinel, andre škola lenge džalas lačhes. Sar ačhiľom phari, nahas mange mek deščochto berš. Sar mange o per barolas, ta imar o per našti garuvavas. Khere peske kalestar niko nazbačindas, vašoda hoj khere phiravas raťi. La dake le dadeske phenavas furt varesavi chochaviben, the hordinavas bare grati, hoj te garuvav o baro per. Leperav, hoj mange dothovavas o chaben, sar nahas niko khere. Peskre pheňenge phralenge naphendom nič, vašoda hoj bi sa phenenas avri la dake le dadeske, the oda bi avľalas alarmos. Džanelas pal kada ča miri kamaratka khatar trjeda. Hiros pal kada, hoj som phari le romane čhaveha, saves aňi nane dokerđi e škola, ehas perdal miro dad the daj katastrofa.

Koda dīves mange le piraneha phenahas, so phenaha, nabavinelas amen oda furt te garuvel, hoj peha phiras. Jekhvar hem oda mušinena te džanel. Daravas man, ale o častos sig denašelas, the amen mušinahas vareso te kerel. Mušinahas ale te del baro pozoris, sar lenge oda te phenel. Ačhiľas pes oda jekhvar pal o dilos. Miro pirano ľiľas o tromadipen, avľas ke amende khere the le dadeske the la dake savoro avri phendās. Mek adađives pre kada pharipnaha leperav. E daj le dadeha peske peršes mišľinenas, hoj peske kerel pheras, ale sar dikhle, hoj miro pirano furt terđol paš lende sar koter kašt, ta nahas len lava. Me denašľom andre cimra rovibnaha the nakamavas te dikhel, so pes ačhola. Mukhľom les andre kada korkores, mušinelas te avel zoralo the te marel pes vaš amende. E daj rovelas the naphenelas nič, miro dad kerlas vika, phenelas dukhade lava. Palis pes čeporo thođas pro smirom the vakerelas čačes. Phenelas mire piraneske, hoj pes pal mande the pal o čhavoro mušinela te starinel korkoro, the mušinela peske te rodel buťi the o kher... hoj jov nadela te chal avre trine šeren. O vakeriben preačhiľas the miro pirano gefas het. E dzeka ehas skidľi. Me džanavas, hoj pre mande o dad la daha kerna mek vika, ale sar somas zuňimen, ta rovibnaha zasufom the sovavas avka, hoj nadžanavas keci.

Aver dīvesa ehas perdal mande but phare. Nadžanavas, hoj oda avela kavka pharo, našti mange o jilo avelas pro than, e realita ehas phari. Andro ločhiben ehas nacale duj čhon. Ačhiľom pre savoro korkori, o phrala le pheňenca manca navakerenas, the vakeriben le dadeha la daha nahas vobec. Načudaľinavas pre lende, somas diliňi, the nahas man nisavi zodpovednosť. Počoral hem džanavas, hoj lenge oda but pharo, the man oda dukhalas nekbuter. Mušinas vaš miri situacija te cerpinel the pal savoro man te starinel korkori. Phenavas mange, hoj sar predžala o častos, ta avela feder...

Dujto koter andro aver čislos

Veronika Kačová

Dikhav rado, te šaj le manušenge paťav the te šaj pre lende zmukhav

O Petr Torák hino rjaditeľis andre organizacija COMPAS the honorarno konzul andro foros Peterborough. Čirľa kerlas buťi sar šinguno, kaj kerlas buťi le minoritenca the dženenca, save odoj avle te bešel. Andro oktobris 2015 chudľas bacht khatar Řád britského imperia. Andro berša 2018-2020 o Petr Torák tiž kerlas buťi sar dženo andre Rada perdal zaležitostá maškar o Roma, andre čechiko vlada.

Lačo dīves, Petr, zaujiminlas bi man, sar tumen dochudľan andre tumari buťi, sar honorarno konzul andro foros Peterborough?

Lačo dīves. Peršo godi pal e jekhetani buťi andre čechiko the slovensko ambasada pes ačhiľas andro berš 2014. Andre kole berša keravas buťi sar šinguno the mek likeravas komunitno spolek COMPAS perdal o Čechi the Slovaka, save dživen andro Peterborough. Pejľas mange pre godi, hoj ehin pharo, na ča vaš o love, ale he vaš o častos, perdal familiji te phirel dromenca andro Londýn pre ambasada. Vaš oda vičindom savore dujen ambasadi the ponukňindom lenge hjaba o thana the amare dobrovolňiken perdal lengre droma andro Peterborough. La čechikone ambasada nahas aňi o technicke veci aňi buťakere džene perdal kajse droma, ale e slovensko ambasada amari vizva ľiľas the zachudenas sakodiveskere droma vaj trin berš. Vašoda, hoj kamavas te rakhel drom, sar te chudel o konzularne službi andro Peterborough he perdal o Čechi, mangľom andro berš 2016 pre funkcija honoralno konzul ČR, ale vašoda, hoj somas furt mek šinguno, ta mange ehas odčhido, kaleha, hoj bi oda avelas „střet zájmů“. Andro berš 2019, kana odgeľom khatar šingune, ta mange mangľom hinke, the gelas oda avri.

Keci berš imar kaľa buťi keren? Hiňi phari, the so tumen del, hino tumaro jilo pro than?

Le honorarne konzuleske ačhiľom andro berš 2021, the but man kaľa buťi del, the som barikano, hoj kaleha šaj reprezentinav e Čechiko republika andre cuzina. Kampol te phenel, hoj kaľa buťi kerav hjaba, o dženo la kerel andre peskro volno častos the perdal peskre love. Okrem buťi honorarno konzul som tiž rjaditeľis andre charitativno organizacija.

So savoro mušinen andre kaľa buťi te kerel? Sar dičhuvel tumaro dīves andre buťi?

E funkcija honorarno konzul ehin nekbuter legalizačno buťi, ta dopaťavav o podpisa, ale tiž davkerav le dženen neve pasi. E funkcija sar rjaditeľis andro COMPAS ehin, hoj likerav štar thana, kaj keras poradska službi, buťa perdal o terne, the das mentorska buťa andre deščochto školi pal caľi Britanija. Akanak ehin andro miro timos dešupandž butakere džene.

San zakladatelis he rjaditeľis andre organizacija COMPAS, so amenge pal late phenena? Sar oda tumenge džal, the so pes tumenge pre tumari buťi pačisafol nekbuter?

„Nekbuter man andre kaľa buťi bavinel, sar dikhav, hoj khatar čhavore the terne čhave, savenca keras buťi, ačhuven bachtale terne džene, save pes vaš amari intervencija the mentoringos dochudle andre lači buťi, savi kamenas.“ //

COMPAS ačhiľas andro berš 2010 the leskro baro cilos ehas furt jekhetanihen maškar savore manuša. Vašoda hem koda nav – Community Partnership Group. Amaro cilos ehas furt te thovel jekhetane le dženen, the te šegetinel lenge andro sikhavipen, te del len poradska službi the socio-kulturno čaľaripen. Somas andre peršo vľna khatar džene, save avle khatar Čechiko republika andre Britanija the džanav, sar pharo ehas te nadžanel e čhib, te nadžanel, pal kaste te džal, kaj te chudel šegetipen, kaj te rodel buťi lebo kher. Vašoda kamas te šegetinel le manušenge, save hine andre rovnako situacija the kampol lenge šegetipen. O COMPAS baruvel sako berš, the ada berš keras buťi okrem Peterborough he andre Marga-

te, Folkestone, Cardiff, Newport the sig avaha he andro aver fora. Nekbuter man andre kaľa buťi bavinel, sar dikhav, hoj khatar čhavore the terne čhave, savenca keras buťi, ačhuven bachtale terne džene, save pes vaš amari intervencija the mentoringos dochudle andre lači buťi, savi kamenas.

Ehin tumen pherdo buťa, savi ehin perdal tumende koľa nekbarerder?

Okrem COMPAS the konzul man mek ehin čeporo aver buťa, napřiklad poradensko buťi perdal o evropska instituciji the tiž jekhetano buťi andro World Forum Foundation. Nekbuter častos mange bizo len o buťa andro COMPAS, he choc savore projekta ehin perdal mande bare, ta nekpašeder andro miro jilo ehin mentorsko projektos ROGA (Roma of Great Abilities), savo kerdom avri andro berš 2012 the ačhiľas pes but bachtalo the chasňakero projektos, kaj keras buťi le čhavorenca the terne dženenca.

Hin tumen pherdo zkušenosť so bi šinguno, dikhnen averipen maškar o šingune k' amende andre Čechiko republika the andre cuzina? Ehin le šingunen andro aver phuva bareder paťiv?

Averipena maškar o britsko the čechiko šinguno dikhav nekbuter andre kada, sar likerem savore dženen. Britsko drom „Community policing“ hino calosvetovo udžanlo vaš o jekhetanihen le šingunenca the avre manušenca, the tiž transparentno šinguneskro buťi. O šingune pes likerem le manušengere lavendar, the pal kada thoven peskre priorit. Tiž pes mange pačisafol, hoj savore šingune, bi o averipena pre lengri buťi abo pozicija, keren feder likeriben le minoritenca. O šingune andre Britanija, až pre ciknore vijimki, nahordinen nisave zbraňa, ale he kavka peske džanen te kerel porjadkos the ehin len maškar o džene paťiv.

Pre bufi sar šinguno kampil andrenalinos, zdohadlivosť, disciplina the aver charaktera. Leperen tumenge pre varesavo tumaro pripados, kana mušindan he te vilinel?

Ko šingune amen sikhavenas te chasňarel avri aver zbraňa- ehin oda o vakeriben. Bo paš mande ehas ča o pepřak the obuškos, mušnavas andro buter situaci te paťal pre mire vakeribnaskere goda. Například somas andre situacija, kana pre mande džalas utočňikos la čuraha lebo la britvaha, ale vaš mire vakeribnaskere džanlípna džanas le utočňikos „te odzbrojinel“ bije kada, hoj mušindom pre leste te thovel e zbraňa, ča phendom leske, hoj leskeri zbraňa te thovel tele, te pašfol peske pre phuv, the te thovel o vasta pal o dumo.

Hmm, oda hin zaujimavo. Arakhas pes pale andre tumari organizacija. Šaj amenge phenen, save bufa le romane čhavorenca the terne dženenca tumen ehin? Andre soste len sikhaven? Nekbareder projektos, pal savo imar vakeravas, ehin o projektos ROGA. Phiras andro školi the keras bufi le školakenca, hoj len te avel feder phirkeriben, likeriben, chasna, ale tiž motivacija andro durerder sikhadipen, bareder pařaviben andre peste, the kulturno prindžaripen. Andro amaro centrum das tiž pherdo sportovna bavišaga, posilovna perdal o terne, khelibnaskere kružki, sikhadipen andro čiba the aver.

Save džene tumenca keren andre bufi?
Miro zastupcos ehin o Marko, savo ehas peršo študentos andre ROGA projektos, sar leske ehas kavka dešupandž berš. Sikhavavas les, lavas les manca pre mire šingune droma the akanak hino miro zastupcos. Miro kamaratos o Josef, savo jekhetane manca kerđas o COMPAS, hino veducis andro personalno oddělení. Palis amen ehin šov mentora the trin poradca the vajkeci aver

džene, save likerem všelijaka projekti. Andre spravno rada the maškar o buřakere džene ehin akanak buter sar jepaš Roma.

Save ehin tumare zaujma, the sar odpočivinen?
Phurikano godaver lav phenel: „Rode tuke bufi, savi tut bavinel, the namušines calo džživipen bufi te kerel.“ Miri bufi hiňi miri zaujma, the vaš oda andre late dav but miro časos. Paš oda ale mušinav te balancinel he la familijaha. Miri jekh možnosť, sar te odpočivinel, ehin te športinel – phirav šovvar andro kurko andre posilovna, kaj cvičinav the denaškerav.

Save lačhipena andro manuša dikhen rado?
Nekbuter dikhav rado, te šaj pařav le manušeske the te šaj pre leste zmukhav.

Načirla pes tumenge ačhiľas situacija, kaj mušinenas te rješinel, hoj san Rom, ačhel pes oda he avre manušenge. Sava maňiraha bi pal tumende o džene majinenas te kerel? So te kerel andre kajse situaci, kana tumen andre restauracija naden te chal, vaš o rasisticka dovoda the aver? Ehin cena oda te rješinel?
Hi, sar somas pro droma andre Čechiko republika, ta man o čišňikos ke Praha nakamelas te anel o chaben. Koda dřives pes ačhile ajse incidenta mire avre duje kolegenge, save manca ehas tiž ke Praha. Kampil pes te del anglal. Andre Britanija funginel but lačhes o sistemas andre sřažnosť, the vašoda o manuš mindar džanel, sava maňiraha te řalinel the mek džanel, hoj oda vareko čačes rješinel, the hoj olestar avena bare dusledki. Vaš kada incidentos kerđom avri nevi kampaň „Imar naavava čites“ the polokes la kerav. Cilos andre kampaň ehin te del le dženen (savore dženen, save hine diskriminimen) informacija, so te kerel. Te buter džene peske andre Čechiko republika řalinenav pro dis-

kriminačna praktiki, ta sigeder pes koleha chudela vareso te kerel. Mek pes starinaha te sikhavel pre čepo legislativno mechanismi pro šegetipen le dženge, the chasňarel avri e lačhi bufi khatar cuzina pro federipen andre čechiko legislativa.

Chudľas amenge nevo berš andre škola, so bi phenenas savore romane čhavorenge, save phiren andre škola?
O Nelson Mendel phendās: „O sikhaviben ehin koľa nekbareder zbraňa, savaha šaj keren aver svetos.“ Chasňaren o možnosť te sikhľol, na ča andre škola, ale he khere, the chasňaren peskre sikhadipena ko feder džživipen andre amari spoločnosť. Ma daran tumen le prekažkendar the „kašendar čhide tel o čanga“, avela lendar bizo but, ale peskre tromadipnaha, flexibilitha the avřilikeribnaha oda kerena. Ča amen korkore šaj avas prekažka andre amari bacht.

The so bi phenenas amare dženge, save ginen?
Rado bi phenavas, hoj ehin pre sakoneste, andre savi spoločnosť baruvena amare čhave the aver generacija. Šaj ča kavka dikhas the pařas, hoj naavena pale o nalačhipena, save pes kernas pre amare phure daja, phure dada tel e dujto svetovo mariben, lebo chudaha savore pal jekh šelo the starinaha pes te kerel feder amari spoločnosť, hoj te avel buter tolerancija the udžanľipen perdal savore minoriti. Sakones amendar ehin možnosť – te oda ehin, hoj voľinena tumaro kandidatos andro parlamentos, šegetipen maškar romane podnikateľa the organizaciji, te řalinel peske pre diskriminačna praktiki, te pisinel o članki, lebo všelijakes avres. Pro agor phenav mek godaver lav khatar Edmund Burke: „Jekh veca so kampil, kaj te kheľ avri o nalačhipen, ehin, hoj o lačhe manuša nakeren řič.“

phučelas e Veronika Kačová
o fotki khatar archiv le Petr Torák

Boj o lásku

Připadala jsem si den ode dne opuštěnější, můj život byl v jednom kole. Pracovala jsem ve fabrice a kvůli dvojsměnnému provozu jsem pořádně doma ani nespala. Byla jsem víc jak pět let vdaná a měla tři děti, nejmenšímu bylo osm let a šel do druhé třídy. Ostatní dvě holky byly v pubertě a jejich chování mě dvacet čtyři hodin vytáčelo, a to i když jsem byla zrovna v práci, mi nedaly trochu klidu. Neustále jsem s nimi musela něco řešit. Ach jo. I přesto, že jsem měla rodinu, manžela a zdravé děti, jsem se cítila nešťastná a málo respektovaná. Nedokázala jsem skloubit práci s rodinným životem. Když si vzpomenu na kartářku, která mi tehdy tuhle budoucnost v kartách vyličila, bohužel jsem na její slova nějak nedala. Teď, když se podívám zpětně, toho trochu i lituji, že jsem staré vědmě tolik nevěřila, byla jsem mladá a naivní a myslela jsem si, jak rodinný život bude skvělý. V noci, když jsem se snažila usnout s pomocí prášku na spaní, jsem přemýšlela nad svým životem a kdybych mohla, všechno bych udělala jinak. Ale bohužel si za to můžu sama. Teď, když jsem starší a zkušenější, vím, o čem rodinný život je...

Můj příběh začal asi nějak takto: Nebyla to žádná pohádka o lásce a romantice, byl to boj o lásku. Začala jsem se scházet s jedním místním romským klukem, pocházel ze stejné ulice, kde jsem bydlela i já. Byl vysoké štíhlé postavy, černé krátké vlasy sčesané gelem dozadu, připomínal mi vždy nějakou postavu z filmu. Pocházel z chudé romské rodiny. Jeho rodičům bylo jedno, jak žijí jejich děti, nijak je nevychovali. Nepracovali, jen se hádali. Dalo by se říct, úplný opak výchovy, který vedla má rodina. Tajně jsme se scházeli venku na jednom místě, kde moc známých lidí nechodilo. Nechtěli jsme, aby se o nás někdo dozvěděl a aby se neroznesly drby. Bylo to naše tajné místo lásky, kde jsme si dali naši první pusy a mysleli jsme si, jak je svět krásný. Psali jsem si každíčký den zamilované dopisy a naše mladá láska nás oba zavedla do nečekaného problému, aniž bychom si uvědomovali veškerou zodpovědnost. Otěhotněla jsem hodně brzy, byla jsem zamilovaná, mladá a nezkušená. Myslela jsem si, že se tím všechno změní a rodiče mě budou brát vážně. Přemýšlela jsem o svém životě a vlastní rodině a těšila jsem se na to, jak se konečně osamostatním, budu mít vlastní bydlení.

Můj vztah s rodiči nebyl zrovna ideální a hádky byly na denním pořádku. Z mých sourozenců jsem byla jediná černá ovce rodiny já. Chtěla jsem od svých rodičů odejít z domova, často jsem spávala u kamarádky ze školy, ale rodičům se to nelíbilo. Ostatní sourozenci měli jinou povahu než já. Měli různé zájmy, doma pomáhali s úklidem a ve škole se jim dařilo. Když jsem otěhotněla, nebylo mi ještě 18 let. Jak mi rostlo břicho, už jsem těhotenství dál tajit nemohla. Doma si toho díky bohu nikdo nevšiml, protože jsem chodila domů až večer. Rodičům jsem vždy něco zalhala a nosila volné mikiny, abych zakryla rostoucí těhotenské břicho. Vzpomínám si, že jsem si vždycky přidávala jídlo, když zrovna nebyl nikdo doma. Svým sourozencům jsem to taky neřekla, protože by to vyslepičili rodičům a to by byl poplach. Věděla o tom jen má nejlepší kamarádka ze třídy. Zpráva o tom, že jsem těhotná s romským klukem, který nemá ani dostudovanou školu, byla pro mé rodiče naprostá katastrofa.

V ten den jsem si se svým klukem plánovala, jak to všechno už dáme najevo, nebavilo mě dál tajit náš vztah. Jednou to přece musí vyjít najevo. Měla jsem samozřejmě strach, ale čas utíkal a my museli rychle jednat. Museli jsme být ale hodně opatrní, jak jim to máme říct. Stalo se to jednoho dne odpoledne. Můj kluk sebral odvahu, přišel k nám domů a rodičům všechno řekl. Ještě dnes na to s úzkostí vzpomínám. Rodiče si nejdřív mysleli, že si dělá srandu, ale když viděli, že můj kluk stojí pořád před nimi jako poleno, neměli slova. Já jsem se rozběhla do pokoje s pláčem a nechtěla jsem vidět, co se bude dít. Nechala jsem ho v tom samotného, musel být silný a bojovat za nás. Mamka brečela a neříkala nic, můj otec řval, nadával, urážel. Pak se trochu uklidnil a mluvil vážně. Říkal mému klukovi, že se bude muset o mě a dítě sám postarat a bude si muset najít práci a bydlení... že on nebude žít další tři hlavy. Debata skončila a můj kluk odešel. Atmosféra byla k prasknutí. Mně bylo jasné, že to od rodičů dost schytám, ale únavou a pláčem jsem usnula a spala jsem, ani nevím jak dlouho.

Další dny pro mě byly úmorné. Netušila jsem, že to vezme takové obrátky, všechno se otočilo vzhůru nohama, nebyla jsem schopná se z toho vzpamatovat, realita byla řasná. Do porodu zbývaly necelé dva měsíce. Zůstala jsem na všechno sama, sourozenci se se mnou přestali bavit a komunikace s rodiči nefungovala už vůbec. Nedivila jsem se jim, byla jsem hloupá a neměla žádnou zodpovědnost. V duchu jsem však věděla, že jim to je neskutečně líto a to mě bolelo nejvíc. Musela jsem za svoji situaci trpět a o všechno se postarat sama. Říkala jsem si, že čas všechno spraví...

Pokračování příště

Veronika Kačová

Vydávání
Romano hangos podporuje
Ministerstvo kultury
České republiky

Hodonín u Kunštátu.
Památník holokaustu
Romů a Sintů na Moravě

výstava
14 – 31/10
2022

Lidická tragédie

Tento rok je to 80 let od vypálení středoevropské obce Lidice nacisty. Výstava připomíná nejenom nechalé známé datum 10. 6. 1942, kdy došlo k zničení obce, ale také poválečný vývoj Lidic až po současnost. Lidická tragédie se stala symbolem utrpení nevinného civilního obyvatelstva nejen na našem území, ale po celém světě.

muzeum
romské
kultury

rommuz.cz

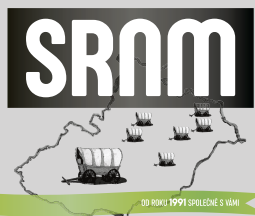
Ceník inzerce

celá strana 5 000 Kč (rozměr 26×40)
1/2 strany 3 500 Kč (rozměr 26×20 nebo 40×13)
1/4 strany 1 500 Kč (rozměr 13×20)
menší formát – 7 Kč/cm²
Sleva při opakované inzerci na druhé a další vydání 25%

žádosti o inzerci na: holomkova@srnm.cz

Adresa redakce Romano hangos
a Společenství Romů na Moravě

Cejl 460/35, Brno 602 00
tel.: 545 246 673 www.srnm.cz
číslo účtu: 27-488570217/0100

Předplatné Romano hangos

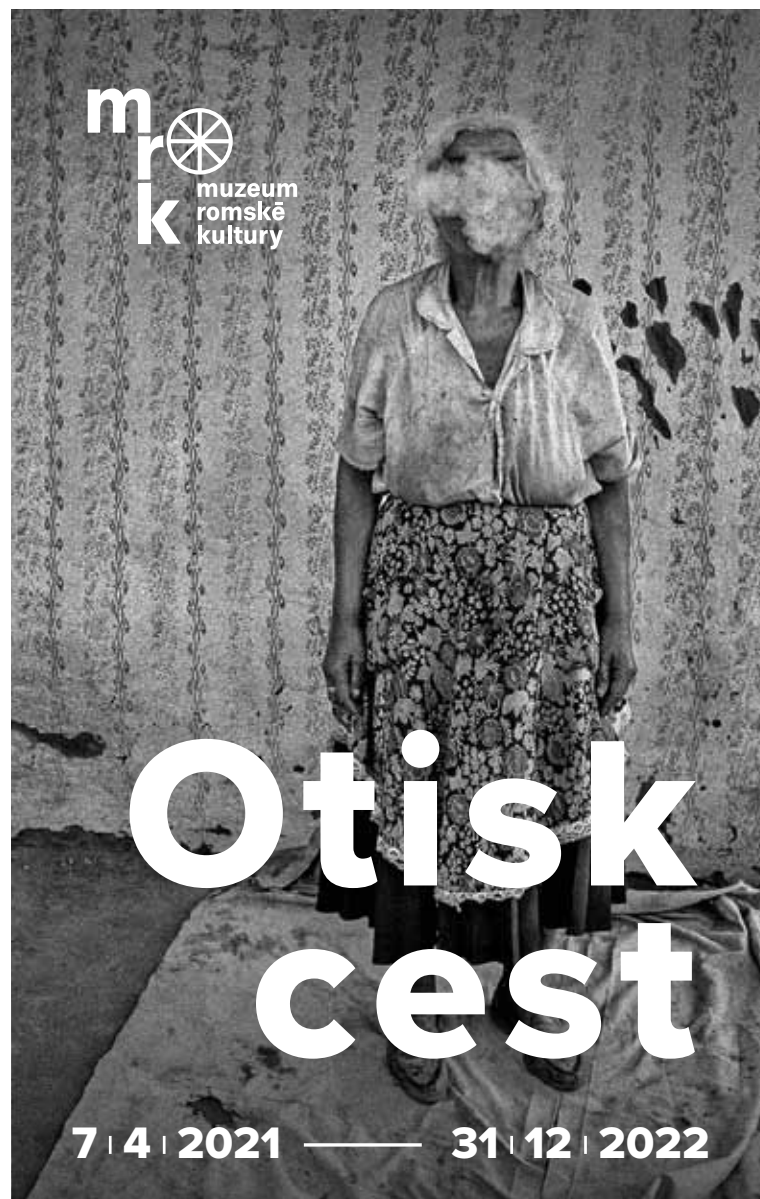
příjmení, jméno:
název organizace:
adresa, PSČ:
e-mail: telefon:
počet objednaných výtisků:

způsob platby: ☐ hotově ☐ složenkou
☐ bankovním převodem bez faktury; variabilní symbol:
☐ bankovním převodem na fakturu

vyplněný formulář zašlete na adresu: Romano hangos, Cejl 460/35, Brno 602 00. Fio banka, číslo účtu: 2300661977/2010

cena předplatného pro rok 2022 je 300 Kč

Fotografie Claude a Marie-José Carret

MINISTERSTVO
KULTURY

B | R | N | O |

Redakce RH vyhlašuje Literární soutěž Janka Horvátha

o ceny v kategoriích:

- příspěvek v romštině
- příspěvek v češtině

Soutěž je bez omezení věku. Pište to, co chcete sdělit ostatním! I na Vašem hlase záleží!

Příspěvky přijímáme od 1. 7. 2022 do 15. 11. 2022 na e-mailu romanohangos@gmail.com nebo na adrese redakce SRNM, Cejl 35, 60200 Brno.

Nejlepší příspěvky budou zveřejněny online i v novinách. Tiskem publikovaní autoři získají autorský honorář a odborná porota vybere v prosinci výherce hlavní ceny. Každý soutěžící získá předplatné na rok 2023!

Soutěž je vyhlášena za finanční podpory Statutárního města Brna.

Romano hangos / Romský hlas. Vychází s podporou Ministerstva kultury, Jihomoravského kraje a Statutárního města Brna.
Vydává Společenství Romů na Moravě. Registrováno Ministerstvem kultury ČR pod č. E 8154.

Redakce: Sabir Agalarov (šéfredaktor) romanohangos@gmail.com; Alica Heráková, Tomáš Ščuka. Grafická úprava a sazba: Radim Šašinka.
Redakční rada: Roman Čonka, Prešov; Alica Heráková, Brno; Drahomír Radek Horváth, Děčín; Ivona Parčiová, Brno; Barbora Antonová, Brno; Margita Racová, Brno.

Adresa redakce: Cejl 460/35, 602 00 Brno, tel.: 545 246 673, e-mail: romanohangos@gmail.com, Elektronická verze: www.srnm.cz.

IČO vydavatele: 44015178. Bankovní spojení: Fio banka, číslo účtu: 2300661977/2010. Tiskne: Samab press group, a.s., Cyrilská, Brno. Rozšiřuje: Kongrestakt Brno.